

บทความวิจัย

เรื่อง

การศึกษาข้อมูลด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
ในกลุ่มแรงงานทอผ้า อำเภอปรางค์ จังหวัดนครราชสีมา

**The Study of Occupational Health Safety and Working Environment
Among Weaving worker in Pakthongchai Destic ,
Nakhon Ratchasima**

ชลาลัย หาญเจนลักษณ์ (Chalalai Hanchenlaksh) วท.ม. ,
สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สำนักวิชาแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา 30000

ผลการดำเนินการ

รอการตอบรับจากวารสารวิจัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การศึกษาข้อมูลด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
ในกลุ่มแรงงานทอผ้า อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

**The Study of Occupational Health Safety and Working Environment
Among Weaving worker in Pakthongchai Destic , Nakhon
Ratchasima**

ชลาลัย หาญเจนลักษณ์ (Chalalai Hanchenlaksh) วท.ม. ,
สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สำนักวิชาแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา 30000

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานของแรงงานทอผ้า ในพื้นที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา วิธีการศึกษาโดย การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานทอผ้า จำนวน 344 ในเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านสุขภาพ การเจ็บป่วย การบาดเจ็บและอุบัติเหตุจากทำงาน ความปลอดภัยในการทำงาน พร้อมทั้งการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ผลการศึกษาประกอบด้วย 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 89.2 และ เพศชายร้อยละ 10.8 โดยมีอายุอยู่ในช่วง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.6 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 85.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 76.6 ส่วนใหญ่มีรายได้ 100-200 บาทต่อวัน ข้อมูลด้านการทำงาน พบว่า มีอายุการทำงานเฉลี่ย 26.56 ± 12.68 ปี วันทำงานเฉลี่ย 6.87 ± 0.48 วันต่อสัปดาห์ และปริมาณงานทอผ้าเฉลี่ยวันละ 6.67 ± 4.95 หลา ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านสุขภาพ การเจ็บป่วยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีโรคประจำตัว ร้อยละ 38.7 โรคประจำตัวที่เป็น คือ โรคความดันโลหิต โรคภูมิแพ้ และเบาหวาน ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาพบว่ามีอาการเจ็บป่วยจากการทำงานร้อยละ 22.4 การเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ คือ การปวดเมื่อย คิดเป็นร้อยละ 62.3 รองลงมาเป็นปวดศีรษะและนอนไม่หลับ เมื่อมีอาการเจ็บป่วยถึงขั้นหยุดทำงานร้อยละ 16.9 และรับพิศชอบจ่ายค่ารักษาพยาบาลหรือร้อยละ 95.6 กลุ่มตัวอย่างไม่เคยเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี ร้อยละ

59.3 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่มีการออกกำลังกาย ถึงร้อยละ 71.8 ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบ ขาดการบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องจักร ไม่มีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ไม่มีความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากงานที่ทำ อีกทั้งไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทำงานอย่างปลอดภัย ในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างมีการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าในการทอผ้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพัดลม และ อยู่ในสภาพที่มีความปลอดภัย ร้อยละ 88.0 ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมากลุ่มตัวอย่างเคยได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานร้อยละ 23.8 อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในงานทอผ้าคือ กระจกทอผ้าชนมือ ร้อยละ 93.9 ส่วนที่ 4 ข้อมูลการตรวจสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านกายภาพ เรื่องแสงสว่างร้อยละ 91.8 ไม่ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐาน เรื่องเสียงและความร้อนผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 100.0 ด้านเคมีพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้สารเคมี น้ำมันก๊าดในการทำงาน โดยมากกว่าร้อยละ 70.0 ไม่มีการปิดฉลากแสดงข้อมูลรายละเอียดของสารเคมี ไม่มีการปิดภาชนะบรรจุอย่างมิดชิด และไม่มีการแยกสถานที่จัดเก็บสารเคมีอย่าง เป็นสัดส่วน ด้านการยศาสตร์พบว่าในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 87.5 มีการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเนื่องจากการทำงาน และ ส่วนของร่างกายที่มีปวดเมื่อยกล้ามเนื้อได้แก่ บริเวณหลังส่วนล่างร้อยละ 40.2 และไหล่ขวาร้อยละ 34.9 จากผลการศึกษาสรุปได้ว่ากลุ่มแรงงานทอผ้าเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเอง ซึ่งกลุ่มแรงงานดังกล่าวมีรายได้น้อย สถานการณ์ด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่พบว่าเป็นปัญหาได้แก่ เรื่องแสงสว่าง และการปวดเมื่อยเนื่องจากการทำงาน จากผล การศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานด้านการบริการสุขภาพและการให้ความรู้แก่กลุ่มอาชีพทอผ้าต่อไป

คำสำคัญ : อาชีวอนามัย / ความปลอดภัย / สภาพแวดล้อมในการทำงาน / งานทอผ้า

บทนำ

งานทอผ้า ถือเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญและได้รับความนิยมนิยมในหมู่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบท เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยทักษะฝีมือ โดยได้รับการส่งเสริมมาจากภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดมารุ่นต่อรุ่น โดยแรงงานกลุ่มนี้มีการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า มีปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน เช่น ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ลักษณะท่าทางการทำงาน (กาญจนา นาละพินธุ และคณะ , 2545) ส่งผลให้แรงงานเกิดการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อบริเวณหลัง พบมีอาการบาดเจ็บและอุบัติเหตุจากการทำงาน ที่สำคัญคือการถูกของมีคมบาด การเดินชนกระแทกวัสดุสิ่งของ (อนิรุจน์ มะโนธรรม, 2545) จากสภาพการทำงานดังกล่าวหากปล่อยไว้โดยขาดการศึกษา เพื่อหามาตรการในการดูแลอย่างจริงจังจะทำให้เกิดปัญหาทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่รุนแรงได้ ทำให้เป็นปัญหาของชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไปได้ และ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ถือเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีชื่อเสียงในด้านการทอผ้าและยังสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดนครราชสีมาจนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า อำเภอปักธงชัยมีกลุ่มแรงงานที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับหัตถกรรมผ้าจำนวนประมาณ 798 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา , 2548) โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่รับงานมาทำที่บ้าน และรวมกลุ่มกันปฏิบัติงานเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย และมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานของแรงงานทอผ้า อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยหวังว่าผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบและแนวทางในการปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในกลุ่มแรงงานทอผ้าให้ดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey study) พื้นที่ในรศีกษาครั้งนี้ คือ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานี้ กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติงานในงานทอผ้า จำนวน 344 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วยข้อมูล 5 ส่วน : ส่วนที่1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากร ส่วนที่2 ข้อมูลการทำงาน ส่วนที่3 ข้อมูลด้านสุขภาพ/การเจ็บป่วย/อุบัติเหตุ/การบาดเจ็บ ส่วนที่4 ข้อมูลความปลอดภัยในการทำงาน ส่วนที่5 ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2. เครื่องมือตรวจวัดด้านสุขศาสตร์อุตสาหกรรม ได้แก่

2.1 เครื่องมือตรวจวัดปริมาณความเข้มของแสงสว่าง (Lux meter)

2.2 เครื่องมือตรวจวัดระดับความดังเสียง (Sound level meter)

2.3 เครื่องมือตรวจวัดปริมาณความร้อน (WBGT)

3. มาตรฐานกฎกระทรวงแรงงาน เรื่อง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับความร้อน แสงสว่างและเสียง พ.ศ. 2549

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. ดำเนินการสำรวจข้อมูลประชากรเบื้องต้นที่ได้จากการศึกษาข้อมูลของทางหน่วยงานราชการจังหวัดนครราชสีมา เช่น สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัด พัฒนาชุมชน จังหวัด เทศบาลตำบลเมืองปัก

2. สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์

3. สำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยการเดินสำรวจ Walkthrough survey เพื่อหาสิ่งคุกคามต่อสุขภาพการทำงาน ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

4. ตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยใช้เครื่องมือด้านสุขศาสตร์อุตสาหกรรม

5. รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่และทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลแล้ว คณะผู้ศึกษาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จำแนกหมวดหมู่ แจนับและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นการบรรยายสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ข้อมูลในด้าน ต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษามีสถานที่ปฏิบัติงาน อยู่ในพื้นที่ตำบลเมืองปัก ร้อยละ 47.7 รองลงมาอยู่ในตำบลตะคุ ร้อยละ 21.8 ตำบลจิว ร้อยละ 16.9 ตำบลนกออก ร้อยละ 8.1 และตำบลธงชัยเหนือ ร้อยละ 5.5 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 89.2 และเป็นเพศชาย เพียงร้อยละ 10.8 โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.6 สำหรับน้ำหนักและส่วนสูงนั้นจะมีน้ำหนักอยู่ในช่วง 40 – 55 กิโลกรัม คิดเป็น ร้อยละ 42.7 และมีความสูงอยู่ในช่วง 151 – 160 เซนติเมตร คิดเป็นร้อยละ 53.4 ซึ่งสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสแล้ว ร้อยละ 85.5 โดยมากจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 76.6 และกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 69.8 มีรายได้จากการทำงาน 100-200 บาท/วัน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างทอผ้าได้เฉลี่ย 6.67 ± 4.95 หลา/วัน มีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 20.36 ± 12.74 ปี มีระยะเวลาในการทำงานใน 1 วันเฉลี่ย 6.32 ชั่วโมง/วัน และทำงานติดต่อกันในแต่ละครั้งนานที่สุดเฉลี่ย 3.80 ± 0.68 ชั่วโมง/ครั้ง จำนวนวันทำงานของกลุ่มตัวอย่างเฉลี่ย 6.87 ± 0.48 วัน/สัปดาห์ ส่วนใหญ่ใน 1 วัน มีจำนวนครั้งที่หยุดพัก 1-2 ครั้ง ร้อยละ 71.5 ซึ่งใช้ระยะเวลาการหยุดพักแต่ละครั้ง 30-60 นาที คิดเป็นร้อยละ 40.4 รองลงมา มีเวลาการหยุดพัก 15-30 นาที คิดเป็นร้อยละ 39.5 ลักษณะการทำงานของกลุ่มตัวอย่างจะทอผ้าในตัวบ้าน ร้อยละ 44.8 รองลงมา มีห้องทำงาน มีห้องทำงานแยกเป็นส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 39.5 โดยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างนั้นส่วนมากจะรับจ้างเอามาทอ คิดเป็นร้อยละ 70.3 และพบว่า นอกจากการทอผ้ากลุ่มตัวอย่างมีการประกอบอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 54.7 ส่วนมากอาชีพที่ทำนอกจากการทอผ้า คือ อาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ 96.3 โดยมีประสบการณ์การทำงานอื่นนอกจากทอผ้าเฉลี่ย 26.56 ± 12.68 ปี

ตอนที่ 2. ข้อมูลด้านสุขภาพ การเจ็บป่วยและสุขภาพอนามัยในการทำงาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านสุขภาพและการเจ็บป่วยจากการทำงาน

พบว่ากลุ่มงานทอผ้าส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 60.8 สำหรับโรคที่พบในกลุ่มตัวอย่างที่มีโรคประจำตัว คือ โรคความดันโลหิต คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมาคือโรค

ภูมิแพ้ โรคเบาหวานและโรคกระเพาะอาหาร และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอย่างอื่นนอกจากโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 56.7 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาสุขภาพอย่างอื่นนอกเหนือจากโรคประจำตัวที่พบ คือ อาการปวดเมื่อย คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมาเป็นอาการปวดศีรษะ ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมากลุ่มตัวอย่างงานทอผ้าส่วนใหญ่ไม่เคยเจ็บป่วยจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 77.6 ส่วนที่เคยเจ็บป่วยจากการทำงานที่พบคือ การปวดเมื่อย คิดเป็นร้อยละ 62.3 รองลงมาก็คือปวดศีรษะและกล้ามเนื้ออักเสบ ซึ่งการเจ็บป่วยจากการทำงานนี้เกิดขึ้นทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมาก็คือมีการเจ็บป่วยสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ส่วนใหญ่แล้วเป็นการเจ็บป่วยเล็กน้อยโดยไม่ต้องหยุดงาน คิดเป็นร้อยละ 77.9 และเมื่อได้รับการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากการทำงานจะไม่ได้รับการช่วยเหลือด้านค่ารักษาพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 95.6 ส่วนที่ได้รับการช่วยเหลือมีเพียงร้อยละ 4.4 ในการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลนั้น ส่วนใหญ่ผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของกิจการจะช่วยจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้เป็นบางส่วน และพบว่าเมื่อได้รับการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากการทำงานกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลรัฐ คิดเป็นร้อยละ 71. และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่เคยเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี คิดเป็นร้อยละ 59.3 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปีส่วนใหญ่เข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปีที่โรงพยาบาลเมืองปัก คิดเป็นร้อยละ 60.0 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการออกกำลังกายใดๆ คิดเป็นร้อยละ 71.8 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการออกกำลังกาย ออกกำลังกายโดยการเดินแอโรบิค รองลงมาก็คือการวิ่ง /เดินเร็ว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยในการทำงาน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างงานทอผ้ามีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยในการทำงานในเรื่องการจัดให้มียาสามัญประจำบ้าน อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมาเป็นเรื่องการจัดให้มีพื้นที่เก็บของส่วนตัว การจัดให้มีพื้นที่ชำระร่างกายหรืออวัยวะที่สัมผัสสารเคมีเมื่อเสร็จงาน และการจัดให้มีพื้นที่รับประทานอาหารที่สะอาด เป็นสัดส่วนแยกจากจุดปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 43.0 27.3 และ 24.1 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลความปลอดภัยในการทำงาน

พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีการจัดเก็บสิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ ผลผลิตให้เป็นระเบียบ คิดเป็นร้อยละ 63.4 ไม่มีการบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องจักรอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 68.3 ไม่มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น หน้ากาก ถุงมือในการปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 91.6 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับอันตรายในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 65.7 และยังไม่เคยมีการอบรมด้านความปลอดภัยในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 97.7 อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างยังมีการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 59.9 ซึ่งอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ในการทำงานส่วนใหญ่

คือ พัดลม คิดเป็นร้อยละ 69.9 โดยอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ในการทำงานส่วนใหญ่มีความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 88.8 ส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ไม่มีความปลอดภัยพบว่าสาเหตุเกิดเนื่องจากการชำรุด คิดเป็นร้อยละ 74.0

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านอุบัติเหตุจากการทำงาน

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 76.2 ส่วนที่เคยได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 23.8 ส่วนใหญ่มีสาเหตุเนื่องจาก กระสวยทอผ้าชนมือ คิดเป็นร้อยละ 93.9 ซึ่งมีความถี่ในการได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.6 รองลงมา คือ เดือนละ 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.7 โดยส่วนใหญ่เป็นการบาดเจ็บเล็กน้อยโดยไม่ต้องหยุดงาน คิดเป็นร้อยละ 96.3

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านกายภาพ

จากการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านแสง เสียงและความร้อน ของกลุ่ม ทอผ้า พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านความร้อน และเสียงผ่านตามเกณฑ์มาตรฐาน ยกเว้นในเรื่องของแสงสว่างที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ร้อยละ 91.8 ส่วนในเรื่องของสารเคมีกลุ่ม ทอผ้าส่วนใหญ่ไม่มีการใช้สารเคมีในการทำงาน มีบางส่วนที่ใช้ คือ น้ำมันก๊าด ซึ่งกลุ่ม ตัวอย่างไม่มีความรู้เกี่ยวกับ การได้รับอันตรายจากสาร และการจัดเก็บที่ถูกต้อง และมีส่วน น้อยที่มีอาการแพ้ฝุ่นจากไหมทั้งทางผิวหนัง และระบบทางเดินหายใจ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านเคมี

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้สารเคมีในการทำงาน ร้อยละ 38.1 ซึ่งสารเคมีที่กลุ่มทอผ้า ใช้ คือ น้ำมันก๊าด สารเคมีที่ใช้ในการทำงานเป็นอันตรายต่อตัวผู้ปฏิบัติงาน คิดเป็น ร้อยละ 51.1 สารเคมีที่ใช้ไม่มีการปิดฉลากแสดงรายละเอียดของสารเคมี คิดเป็น ร้อยละ 99.2 ไม่มีการจัดเก็บ/ปิดฝาภาชนะบรรจุสารเคมี ร้อยละ 72.5 ที่มีการจัดเก็บ/ปิดฝาภาชนะอย่างมิดชิดมี เพียง ร้อยละ 11.5 ไม่มีการแยกสถานที่จัดเก็บสารเคมี คิดเป็น ร้อยละ 97.7 และ ไม่มีการ จำแนกประเภทการจัดเก็บสารเคมี คิดเป็นร้อยละ 96.9

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านชีวภาพ

ลักษณะข้อมูลด้านชีวภาพส่วนใหญ่ในบริเวณที่ปฏิบัติงาน ของกลุ่มทอผ้าที่ไม่มีแหล่ง ขยะหรือแหล่งปฏิกูล แหล่งน้ำเสีย ไม่มีการเลี้ยงสัตว์ ไม่มีการเก็บฟาง และส่วนมากมีการใช้ เส้นใยธรรมชาติ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านการยศาสตร์

จากการศึกษาข้อมูลส่วนของการปัจจัยที่มีผลต่อการปวดเมื่อย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เคยเมื่อยล้ากล้ามเนื้อในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากงานที่ทำ

รองลงมาเป็นการการขนย้ายสิ่งของที่มีน้ำหนักมาก และโรคประจำตัว ตามลำดับ ในกลุ่มงานทอผ้านี้ มีความถี่ของความปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ประมาณ 2-3 ครั้งใน 1 สัปดาห์ รองลงมาคือปวดเมื่อยกล้ามเนื้อทุกวัน และทุกๆ สัปดาห์ และเมื่อมีอาการกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการปล่อยให้หายหรือทุเลาลงเอง รองลงมากรู๋ตัวอย่างใช้วิธีรับประทานยาแก้ปวดและนวดด้วยยาหรือครีม ส่วนลักษณะของงานที่ทำเป็นงานแบบนั่งทำงานอยู่กับที่และเคลื่อนไหวเฉพาะมือ/แขนและเท้า และท่าทางการทำงานเป็นแบบกึ่งนั่งกึ่งยืน มีการยกมือ ชูมือหรือแขนสูงกว่าระดับไหล่เป็นเวลานานขณะทำงาน และ นั่งบนเก้าอี้ และถือว่างานทอผ้าเป็นงานที่มีความละเอียดปานกลาง ต้องใช้สายตาเพ่งมองชิ้นงานปานกลาง

สรุปผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พื้นที่ปฏิบัติงานอยู่ใน ตำบลเมืองปัก โดยคิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมาอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลตาบตตะกู ร้อยละ 21.8 ตำบลจิว ร้อยละ 16.9 ตำบลนกออก ร้อยละ 8.1 และตำบลธงชัยเหนือ ร้อยละ 5.5 โดยสถานที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. สถานที่ปฏิบัติงานที่ถือเป็นกลุ่มรวมกัน โดยมีร้อยละ 39.5 ซึ่งส่วนมากจะเป็นบ้านหรือร้านของเจ้าของกิจการเองที่ได้มีการจัดสถานที่สำหรับพนักงานทอไว้ในส่วน ด้านข้างหรือหลังร้าน โดยด้านหน้าจัดไว้สำหรับจำหน่ายสินค้าจำพวกผ้าไหม และมีการเปิดให้ลูกค้าสามารถเข้าเยี่ยมชมการทำผ้าไหมได้

2. สถานที่ปฏิบัติงานสำหรับแรงงานที่รับไปทอที่บ้านโดยส่วนใหญ่จะทอในบ้าน ร้อยละ 44.8 หรือไม่ก็จะทอบริเวณใต้ถุนบ้าน ร้อยละ 12.2 เมื่อทอเสร็จ ก็จะตัดออกจากเครื่องแล้วนำมาส่งให้กับเจ้าของ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 89.2 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 10.8 มีช่วงอายุของประกลุ่มตัวอย่างชากรจะอยู่ในช่วง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.7 ระดับการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานทอผ้า ส่วนใหญ่ทอผ้าได้เฉลี่ย 6.67 หลา / วัน มีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 20.36 ปี มีระยะเวลาในการทำงานติดต่อกันในแต่ละครั้งนานที่สุดเฉลี่ย 3.80 ชั่วโมง/ครั้ง พบว่ากลุ่มตัวอย่างทำงานเฉลี่ย 6.87 วัน / สัปดาห์ และมีวันหยุดพักผ่อนเฉลี่ย 0.13 วัน / สัปดาห์ ในการทำงานส่วนใหญ่มีจำนวนครั้งที่หยุดพัก 1-2 ครั้ง ร้อยละ 72.1 ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาการหยุดพัก 30 – 60 นาที ร้อยละ 40.4 อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างยังมีการประกอบอาชีพอื่นนอกจากการทอผ้า คือ อาชีพทำนา ซึ่งทำนามาแล้วโดยเฉลี่ยประมาณ 25 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านสุขภาพ การเจ็บป่วยและสุขภาพอนามัยในการทำงาน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว สำหรับกลุ่มที่มีโรคประจำตัวพบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรคเกี่ยวกับความดันโลหิต โรคภูมิแพ้และโรคเบาหวาน นอกจากนี้โรคประจำตัวแล้วยังมีปัญหาด้านสุขภาพอื่น ๆ เช่น อาการปวดเมื่อยตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมาคือ ปวดศีรษะคิดเป็นร้อยละ 27.5 ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการทำงานที่ต้องออกแรง การยกเคลื่อนย้ายของหนักอยู่ตลอดเวลาจึงทำให้เกิดอาการปวดเมื่อยตามส่วนต่างๆของร่างกาย

ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่เคยเจ็บป่วยจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 77.6 สอดคล้องกับงานวิจัยของอนิรุจน์ มะโนธรรม (2548) ที่กล่าวว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเจ็บป่วยและได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เคยเจ็บป่วยและได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานจะไม่มีอาการบาดเจ็บ ส่วนกลุ่มที่เคยเจ็บป่วยจากการทำงานพบว่า อาการเจ็บป่วยคือ อาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ปวดศีรษะ ถ้าใส่อักษะ อื่น ๆ เช่น ภูมิแพ้ ปวดตามข้อ เท้าเปื่อย ติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ แต่พบว่า การเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ไม่ถึงขั้นต้องหยุดงาน คิดเป็นร้อยละ 77.9 และบางรายมีการเจ็บป่วยจนถึงขั้นที่ต้องเข้ารับการรักษายาบาล แต่ไม่ต้องนอนพัก คิดเป็นร้อยละ 16.9 พบว่าเมื่อก่อนกลุ่มตัวอย่างเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 95.6 ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนิรุจน์ มะโนธรรม(2548) และสุสัณหา ยิ้มแย้มและคณะ (2543) ที่กล่าวว่าเมื่อก่อนกลุ่มตัวอย่างประสบอันตรายหรือได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะจ่ายค่ารักษาพยาบาลเองทั้งหมด นอกจากนี้รายงานการวิจัยของวิมล ชำนาญเวช (2536) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับสวัสดิการและการคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้รับงานไปทำที่บ้านไม่ได้รับสวัสดิการหรือการคุ้มครองที่เป็นสาระสำคัญแต่อย่างใดจากการทำงานให้นายจ้าง ในส่วนของสถานที่ในการเข้ารับการรักษาส่งส่วนใหญ่คือโรงพยาบาลปักษ์ชัย และสถานอนามัยประจำตำบล ในส่วนของการดูแลสุขภาพพบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการออกกำลังกายใด ๆ

สำหรับข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยในการทำงาน แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะเห็นว่า การจัดเตรียมปัจจัยด้านสุขอนามัยพื้นฐานควรจะมีการปรับปรุงอยู่บ้าง แต่เมื่อมองภาพรวมทั้งหมด กลุ่มผู้ปฏิบัติงานก็ถือว่าปัจจัยดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่เพียงพอ โดยกลุ่มตัวอย่างงานทอผ้ามีปัญหาด้านสุขอนามัยในการทำงานในเรื่องการจัดให้มีอาสาสมัครประจำบ้าน อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น รองลงมาเป็นเรื่องการจัดให้มีพื้นที่เก็บของส่วนตัว

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านความปลอดภัยและอุบัติเหตุจากการทำงาน

จากการศึกษาภาพรวมของข้อมูลด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีการจัดเก็บสิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ ผลผลิตให้เป็นระเบียบ ขาดการบำรุงรักษา เครื่องมือ เครื่องจักรอย่างสม่ำเสมอ ไม่มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น หน้ากาก ถุงมือ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนิรุจน์ มะโนธรรม (2548) ที่กล่าวว่ากลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลายประเด็น อาทิ ความสำคัญของการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ส่วนในด้านความรู้เกี่ยวกับอันตรายในการทำงาน พบว่าในกลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายในการทำงานอยู่มาก อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างยังขาดการอบรมในด้านความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับสุสัทธยา ยิ้มแย้ม และคณะ (2543) ที่กล่าวว่าในส่วนของปัญหาด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานยังขาดการแนะนำ ฝึกอบรมถึงวิธีการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าในการทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าในการทำงาน ซึ่งอุปกรณ์ไฟฟ้าส่วนใหญ่ที่ใช้ คือ พัดลมและหลอดไฟ และอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ส่วนใหญ่มีความปลอดภัย ส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ไม่มีความปลอดภัยพบว่ามีสาเหตุเนื่องจากการชำรุด

สำหรับข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานพบว่าเกิดจากกระสวยทอผ้าชนมือ ซึ่งเกิดขึ้นสัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง โดยอุบัติเหตุจากการทำงานที่เกิดขึ้นนี้ส่วนใหญ่เป็นการบาดเจ็บเล็กน้อยโดยไม่ต้องหยุดงาน ซึ่งอาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเป็นเวลานาน ทำให้เกิดความชำนาญและเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 4 ข้อมูลสภาพแวดล้อมในการทำงาน

จากการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านแสง เสียงและความร้อน ของกลุ่มทอผ้า พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านแสงสว่าง ร้อยละ 91.8 ไม่ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานกฎกระทรวง ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเกิดผลกระทบต่อสุขภาพและสมรรถภาพการมองเห็นของกลุ่มแรงงานดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของอานันท์ กาญจนพันธ์ ได้ปรากฏในงานสัมมนาเรื่อง “ ตัวตนของแรงงานสำคัญอย่างไรใน กระแสทุนเสรีใหม่ ” โดยชี้ให้เห็นปัญหาสำคัญของแรงงานนอกระบบว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงานส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมต่อการทำงาน ยกตัวอย่างเช่น แสงไฟไม่เพียงพอต่อการเย็บผ้า เมื่อทำงานติดต่อกันเป็นเดือนเป็นปีมักจะพบว่ามีปัญหาด้านสายตา และเมื่อทำงานในลักษณะเช่นนี้ติดต่อกันเป็น

เวลานานย่อมมีปัญหาต่อสุขภาพหรือเจ็บป่วยตามมา และที่สำคัญกฎหมายไม่ได้คุ้มครองแรงงานกลุ่มนี้ทำให้รายได้ที่ตามมาต้องหมดไปกับการรักษาพยาบาล ที่มาเจ็บป่วยเพราะหักโหมไปในภายหลัง สำหรับสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านเสียงและความร้อน พบว่าทุกจุดตรวจวัดผ่านตามเกณฑ์มาตรฐาน

ปัจจัยด้านเคมี นั้นกลุ่มตัวอย่างมีการใช้น้ำมันก๊าด และมีฝุ่นจากการทำงาน ซึ่งเกิดจากเส้นไหมที่ใช้ทอ โดยจะพบว่ามีการสัมผัสอย่างเพียงบางส่วนเท่านั้นที่แพ้ฝุ่นจากไหมทั้งทางผิวหนัง และระบบทางเดินหายใจ

ปัจจัยด้านชีวภาพ พบว่า ในบริเวณที่ปฏิบัติงาน ของกลุ่มทอผ้าส่วนมากไม่มีแหล่งขยะหรือแหล่งปฏิจุล แหล่งที่ไม่มีน้ำขัง แหล่งที่ไม่มีน้ำเสีย ไม่มีการเลี้ยงสัตว์ ไม่มีการเก็บฟางข้าว

ปัจจัยด้านการยศาสตร์ ในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างมีอาการปวดเมื่อย โดยมีสาเหตุมาจากงานที่ทำ และการยกเคลื่อนย้ายของที่มีน้ำหนักมาก โดยมีความถี่ในการปวดเมื่อยสัปดาห์ละ 2 - 3 ครั้ง มีการรักษาโดยการปล่อยให้หายหรือดูแลเองร่วมกับการรับประทานยาแก้ปวด ลักษณะงานที่ทำของกลุ่มทอผ้าเป็นงานที่นั่งอยู่กับที่ เคลื่อนไหว มีมือ แขน และเท้า

สำหรับปัญหาด้านการยศาสตร์พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาทางด้านการยศาสตร์ถือว่าอยู่ในระดับไม่รู้สึkpวดเมื่อย แต่ทั้งนี้ก็ควรมีการเฝ้าระวังอาการปวดเมื่อยที่อยู่ในระดับปานกลางและ สูงเนื่องจากในอนาคตอาจเป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญของกลุ่มทอผ้า ซึ่งส่วนของร่างกายที่อยู่ในขอบข่ายควรมีการเฝ้าระวังของกลุ่มตัวอย่างทอผ้า ได้แก่ ไหล่ขวา หลังส่วนล่าง ไหล่ซ้าย มือและข้อมือขวาและหลังส่วนบน ตามลำดับ

บรรณานุกรม

อนิรุจน์ มะโนธรรม. (2548). การศึกษาปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานในแรงงานนอกระบบในจังหวัดภูเก็ต. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. ม.ป.ท..

ประดิษฐ์ ชาสมบัติ. (2542). รายงานการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาหารูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ม.ป.ท.

พรพิมล กองทิพย์. (2543). สุขศาสตร์อุตสาหกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์.

พาลาภ สิงหเสนี. (2540). การประเมินความเสี่ยงจากพิษของวัสดุอันตราย : หลักการและประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี และกฤษฎา ชัยกุล. (2540). เออร์گونอมิกส์ วิทยาการจัดสภาพงานเพื่อเพิ่มผลผลิตและความปลอดภัย. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

วิทยา อยู่สุข. (2544). อาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์.

สุदारัตน์ มโนเชี่ยวพินิจและคณะ. (2544). การบริหารความปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอช ที พี เพรส.

สรာ อารมณ์ และคณะ. (2546). ความปลอดภัยสำหรับผู้ทำงานที่บ้าน. กรุงเทพฯ : ศึกษาการพิมพ์.

สรာ อารมณ์ และคณะ. (2547). ความปลอดภัยในการทำงานสำหรับแรงงานนอกระบบ. กรุงเทพฯ : ไร่ไทยเพรส.

URL : <http://www.msds.pcd.go.th> (19 Feb.2007)

URL : <http://www.nso.go.th> (19 Feb.2007)

URL : <http://www.moph.go.th> (11 Jan.2007)